

Paweł Galiński*

Dochody i wydatki samorządu terytorialnego w Republice Irlandii

Wstęp

Republika Irlandii należy do państw, w których zasady i zakres funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego (JST) są poddawane licznym modyfikacjom. Chodzi tu przede wszystkim o ich organizację oraz system finansowego zasilania. W przeciągu ostatnich 40 lat widoczna jest między innymi ewolucja samodzielności finansowej tych jednostek. Jest ona zdeterminowana między innymi przez sytuację finansową w sektorze finansów publicznych w tym kraju oraz jego członkostwo w Unii Europejskiej. Stąd celem artykułu jest scharakteryzowanie struktury dochodów i wydatków samorządu terytorialnego w Republice Irlandii. Przedstawiono główne czynniki, które wpłynęły na ich obecny kształt i określiły rolę podsektora samorządowego w polityce gospodarczej w tym kraju.

1. Organizacja i zadania samorządu terytorialnego w Republice Irlandii

W Republice Irlandii funkcjonują dwa szczeble samorządu terytorialnego, tj. szczebel lokalny i regionalny. W ramach pierwszego szczebla działa 29 rad hrabstw (County Councils) oraz 5 rad hrabstw miejskich (City Councils). Dodatkowo w ramach tych hrabstw funkcjonuje 75 rad miejskich (Town Councils) oraz 5 rad dużych miast (Borough Councils) [Report, 2013, s. 10]. Jednostki te wspólnie są nazywane władzami lokalnymi (Local Authorities) i finansują zadania z zakresu [Meldon i inni, 2005, s. 41]:

- mieszkalnictwa i budownictwa, w ramach których odpowiadają m.in. za problemy mieszkalnictwa społecznego i bezdomności oraz za podnoszenie standardu życia ludności,
- transportu drogowego i bezpieczeństwa, czego wyrazem jest odpowiedzialność za utrzymanie i poprawę stanu dróg, oświetlenie, rejestrację pojazdów i obciążenia podatkowe w tym zakresie;
- gospodarki wodno-ściekowej,

* Dr, Katedra Finansów, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański, 81-824 Sopot, ul Armii Krajowej 101, p.galinski@wp.pl.

- zarządzania rozwojem, tj. rozwoju inicjatyw społeczno-ekonomicznych, do których należy planowanie zagospodarowania przestrzennego oraz promowanie rozwoju przemysłu i innych sektorów gospodarki,
- ochrony środowiska przez dbanie o prawidłowe funkcjonowanie: gospodarki odpadami, kontroli zanieczyszczeń, cmentarzy oraz przepisów przeciwpożarowych,
- rekreacji, w ramach których samorząd terytorialny odpowiada m.in. za utrzymanie basenów kąpielowych, parków, muzeów, galerii oraz bibliotek,
- rolnictwa, edukacji, zdrowia i polityki społecznej przez wspieranie wszelkich inicjatyw rządu w tym zakresie, np. stypendia w szkolnictwie wyższym, udział w działalności Komitetów Edukacji Zawodowej, które na szczeblu lokalnym współodpowiadają za politykę kształcenia zawodowego,
- pozostałych działań, np. w zakresie organizacji wyborów, poboru podatków, zarządzania sądami czy ochrony konsumentów.

Z kolei na szczeblu regionalnym w Republice Irlandii funkcjonuje osiem, tzw. władz regionalnych (Regional Authorities). Ich wpływ na kształtowanie się regionalnej gospodarki jest ograniczony, gdyż sprawdza się w praktyce do:

- przeglądu planów rozwoju wspomnianych władz lokalnych, które wchodzi w skład danego i sąsiadującego regionu,
- przygotowywania wytycznych w zakresie planowania regionalnego oraz sporządzania regionalnych strategii ekonomicznych i społecznych,
- promowania współpracy, wzajemnych konsultacji oraz wspólnych przedsięwzięć władz lokalnych z pozostałymi podmiotami publicznymi,
- przegląd, wsparcie i monitorowanie wydatkowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na danym obszarze.

Działalność tych jednostek jest finansowana przede wszystkim ze środków władz lokalnych, które znajdują się w ich granicach administracyjnych. Wysokość tych wpłat zależy od udziału liczby mieszkańców określonego samorządu w stosunku do łącznej liczby mieszkańców danego regionu. Poza tym wszelkie działania dotyczące wydatkowania w tych regionach środków unijnych są refinansowane przez jedno z dwóch zgromadzeń regionalnych (Regional Assemblies) [South-East..., 2011, s. 10–11]. Zgromadzenia te są również jednostkami funkcjonującymi na szczeblu regionalnym. Do ich zadań należy przede wszystkim [Annual..., 2012, s. 4]:

- zarządzanie regionalnym programem operacyjnym w ramach Narodowego Planu Rozwoju,

- monitorowanie wpływu finansowego wsparcia Unii Europejskiej, jak i działań gospodarczych państwa w regionie,
- wspieranie spójności wprowadzanych usług publicznych na swoim terytorium.

Koszty funkcjonowania tych zgromadzeń w ramach zarządzania regionalnym programem operacyjnym są pokrywane ze środków Ministerstwa Finansów. Pozostałe działania zaś są finansowane z budżetów władz lokalnych wchodzących w skład poszczególnych zgromadzeń.

W rezultacie w Republice Irlandii samorząd terytorialny jest utożsamiany przede wszystkim z działalnością władz lokalnych, gdyż funkcjonowanie władz regionalnych oraz zgromadzeń regionalnych sprowadza się praktycznie do funkcji planistycznych i kontrolnych w zakresie wykonywanych zadań publicznych na danym obszarze. Dotyczy to w szczególności wydatkowania tam środków unijnych. Jednostki te nie mają również dochodów własnych, na których wysokość mogłyby samodzielnie oddziaływać.

Poza tym cechą charakterystyczną systemu gospodarczego w Republice Irlandii jest istotne oddziaływanie różnorodnych instytucji publicznych na strukturę realizowanych zadań na szczeblu samorządowym. Nazywa się je tam quasi-niezależnymi organizacjami pozarządowymi, tzw. *quangos* (*quasi-autonomous non-governmental organizations*) i w wielu przypadkach mają udział kapitału prywatnego. Do najważniejszych zaliczają się [MacCarthaigh, 2013, s. 14–25]:

1) na szczeblu lokalnym:

- 35 zarządów przedsiębiorczości miast i hrabstw (City/County Enterprise Boards – CEBs), które wspierają głównie rozwój małych i średnich przedsiębiorstw,
- 34 zarządy rozwoju miast i hrabstw (City/County Development Boards – CDBs), odpowiadające przede wszystkim za tworzenie strategii rozwoju gospodarki oraz kultury w regionie,
- 33 komitety opieki nad dziećmi (City/County Childcare Committees – CCCs) – oddziałujące na spójność i poprawę infrastruktury opieki nad dziećmi,
- 34 komitety edukacji zawodowej (Vocational Education Committees – VECs), sprawujące głównie patronat nad szkolnictwem drugiego szczebla;

2) na szczeblu regionalnym:

- Komisja Rozwoju Zachodu (Western Development Commission – WDC), wspierająca rozwój gospodarczy na terenie zachodnich hrabstw w kraju,

- agencja Shannon Development, która wspiera rozwój regionu Shannon,
- agencja Udaras na Gaeltachta, oddziałująca na rozwój języka irlandzkiego i gospodarki na terenie kilku określonych hrabstw.

W konsekwencji funkcjonowanie wielu tego typu podmiotów jest finansowane ze środków władz lokalnych, które nominują swoich przedstawicieli w ich organach władzy.

2. Struktura dochodów samorządu terytorialnego w Republice Irlandii

W Republice Irlandii władze lokalne uzyskują dochody budżetowe [Local..., 2012, s. 3]:

1) o charakterze dochodów własnych w postaci:

- podatku lokalnego,
- opłat lokalnych;

2) z tytułu transferów z budżetu państwa jako:

- subwencje ogólne ze środków Lokalnego Funduszu Rządowego (Local Government Fund),
- pozostałe dotacje oraz subwencje.

W ramach dochodów własnych podatek lokalny, który wpływa do budżetów władz lokalnych w Republice Irlandii, ma charakter zbliżony do podatku od nieruchomości. Podatek ten jest jednak nakładany na nieruchomości o charakterze komercyjnym, w tym na budynki, z wyłączeniem mieszkań zajmowanych przez osoby fizyczne, fabryki, sklepy, linie kolejowe, kopalnie czy lasy [Local..., 2007, s. 10–11]. Podstawą opodatkowania jest roczna wartość netto tego typu nieruchomości, określana na podstawie rocznej kwoty środków, jaką można by uzyskać w wyniku dzierżawy danego obiektu po uwzględnieniu środków niezbędnych na jego utrzymanie w tym okresie [Valuation Act, 2001, art. 48 ust. 3]. Wartość ta jest publikowana przez komisarza ds. wyceny nieruchomości zlokalizowanych w całym kraju. Podatnik ma jednak możliwość odwołania się od decyzji tego komisarza do Trybunału ds. Wyceny [Local..., 2007, s. 11]. Z kolei władze lokalne ustalają stopę opodatkowania tych nieruchomości.

Jeżeli zaś chodzi o opłaty lokalne, to pochodzą one przede wszystkim z tytułu dzierżawy mienia, wykupu nieruchomości (głównie mieszkań), wywozu nieczystości, odprowadzania ścieków czy dostaw wody dla podmiotów komercyjnych [Local..., 2007, s. 12]. Jednakże w niektórych przypadkach (np. opłata planistyczna) ich wielkość jest ustalana przez władze centralne [Report..., 2010, s. 22].

Z kolei środki otrzymywane przez władze lokalne w postaci subwencji ogólnej wynikają, jak wspomniano, z funkcjonowania lokalnego funduszu

rządowego. Fundusz ten jest zasilany przez ministra finansów oraz środkami z tytułu pobieranego podatku drogowego. W rezultacie subwencja ta jest przeznaczana przede wszystkim na utrzymanie sieci dróg.

Wysokość otrzymywanych przez władze lokalne w Republice Irlandii pozostałych dotacji i subwencji wynika z zakresu realizowanych tam poszczególnych polityk sektorowych. Stąd tego typu transfery z budżetu państwa pochodzą ze środków będących w dyspozycji poszczególnych ministerstw, które delegują określone zadania na szczebel samorządowy. Chodzi tu przede wszystkim o utrzymanie sieci dróg krajowych i lokalnych, sieci wodociągowych i kanalizacyjnych czy budowę i utrzymanie lokali mieszkaniowych.

Tablica 1. Struktura dochodów władz lokalnych w Republice Irlandii w latach 1976–2011 (w %)

Wyszczególnienie	1976	1982	1987	1994	1998	2002	2005	2011
Podatek lokalny	41	12	14	26	25	24	26	30
Opłaty lokalne	21	21	25	35	30	29	30	27
Transfery z budżetu państwa	38	67	61	39	45	47	44	43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Local..., 2012, s. 8], [Local..., 2007, s. 20 oraz Healy, 2006, s. 4].

Analizując zatem strukturę dochodów samorządu terytorialnego w Republice Irlandii, można zauważyć znaczący udział transferów z budżetu państwa, pomimo że do połowy lat 70. XX wieku to podatek lokalny miał największy udział w ich dochodach budżetowych ogółem (zobacz tablica 1). Jednakże przeniesienie pod koniec lat 70. XX wieku, głównie w wyniku wyborów parlamentarnych, części władztwa podatkowego w tym zakresie na szczebel rządowy ograniczyło dochody władz lokalnych z tego tytułu. W 1978 roku zniesiono opodatkowanie nieruchomości gospodarstw domowych oraz wprowadzono limity wzrostu stopy opodatkowania pozostałych nieruchomości, które ustalało Ministerstwo Środowiska w porozumieniu z Ministerstwem Finansów [Dollard, 2004, s. 331]. Jednocześnie w 1978 roku wprowadzono dotację równoważącą utratę dochodów podatkowych przez samorząd terytorialny. W konsekwencji w 1982 roku w Republice Irlandii transfery z budżetu państwa dla władz lokalnych stanowiły ponad dwie trzecie ich dochodów ogółem (zobacz tablica 1). W 1983 roku przepisy ustawy o samorządzie lokalnym wprowadziły dwie zasadnicze zmiany w systemie dochodów tych jednostek. Po pierwsze, minister środowiska odpowiedzialny za funkcjonowanie samorządu terytorialnego został zwolniony z odpowiedzialności całkowitego

równoważenia dochodów JST z tytułu utraty wspomnianych wcześniej ich dochodów własnych. Po drugie, umożliwiono jednak tym jednostkom wprowadzanie opłat z tytułu dostarczania wody, wywozu nieczystości i odprowadzania ścieków [Healy, 2006, s. 6]. Zmiany te zbiegły się również z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 1984 roku, który podtrzymał zdanie Sądu Najwyższego z 1982 roku i orzekł niekonstytucyjność funkcjonowania tam podatku rolnego [Dollard, 2004, s. 332].

W konsekwencji do 1987 roku nie obserwowano znaczącego zwiększenia samodzielności dochodowej JST w Republice Irlandii (zobacz tablica 1). Dopiero konieczność sprostania wymogom Unii Europejskiej w zakresie absorpcji funduszy strukturalnych i nadania tym samym samorządowi terytorialnemu większej autonomii spowodowały zmiany w strukturze organizacji i dochodów tych jednostek. Modyfikacje te miały przede wszystkim na celu zwiększenie wielkości dochodów tych jednostek. Ponadto opublikowany w 1991 roku tzw. raport Barringtona jako główną przesłankę konieczności zreformowania systemu dochodów JST wskazywał niewłaściwe funkcjonowanie dotacji z budżetu państwa. Dotyczyło to nadmiernego ich rozproszenia oraz niedostosowania ich wielkości do zakresu realizowanych tam zadań [Local..., 1991, s. 38–39]. W latach 90. XX wieku jedną z głównych modyfikacji systemu dochodów JST w Republice Irlandii było wprowadzenie przepisów, w ramach których całość podatku drogowego przeznaczono na wspomniany lokalny fundusz rządowy. W następstwie tych zmian w latach 1994–2002 transfery z budżetu państwa zwiększyły swój udział w dochodach ogółem władz lokalnych o 8 pkt proc. (zobacz tablica 1). Ponadto w 1994 i 1999 roku utworzono odpowiednio, scharakteryzowane wcześniej, władze regionalne i zgromadzenia regionalne głównie w celu implementacji wymagań Unii Europejskiej w zakresie zarządzania środkami unijnymi. Jednakże nie nadano tym jednostkom faktycznych uprawnień dotyczących gromadzenia dochodów o charakterze własnym.

Na strukturę i wielkość dochodów JST w Republice Irlandii wpłynęło również pogorszenie się sytuacji finansowej w sektorze finansów publicznych w następstwie kryzysu na rynku finansowym w drugiej połowie 2007 roku. Stąd w marcu 2009 roku rząd Republiki Irlandii wprowadził pakiet działań antykryzysowych, który przewidywał m.in. obniżenie odliczeń z tytułu emerytur pracowników sektora publicznego [OECD, 2009, s. 131]. Władze lokalne mogły jednak zachować kwotę tych odliczeń, która w 2011 roku stanowiła 2% ich dochodów bieżących (rodzaj transferu z budżetu państwa) [Local..., 2012, s. 3, 8].

W konsekwencji w Republice Irlandii został ukształtowany system dochodów samorządu terytorialnego, w ramach którego podatki i opłaty lokalne mają około 55% udziału w jego dochodach ogółem (zobacz tablica 1). Jednakże ich konstrukcja oraz wielkość są wciąż w znaczący sposób uzależnione od decyzji organów władzy szczebla centralnego (np. funkcjonowanie wspomnianego wcześniej komisarza ds. wyceny w ramach podatku lokalnego czy ustalanie wielkości niektórych opłat). Ponadto w Republice Irlandii występuje relatywnie niski udział dochodów samorządu terytorialnego w produkcie krajowym brutto. W 2008 roku wyniósł on 7,7% w stosunku do 10,3% średniej unijnej. Wskaźnik ten uległ szczególnemu obniżeniu w latach 2004–2005 – z 14,5% do 6,6%. Wynikało to z reformy systemu opieki zdrowotnej, która polegała m.in. na przeniesieniu części odpowiedzialności za ten system na szczebel centralny. W Republice Irlandii samorząd terytorialny ma również niski udział w dochodach podatkowych ogółem gromadzonych przez sektor finansów publicznych. W 2007 roku wskaźnik ten wyniósł tam 2,2% w stosunku do około 14% w Polsce, 15% w Republice Czeskiej i Włoszech czy ponad 30% w Szwecji [Financing..., 2010, s. 7–8].

Należy jednak zaznaczyć, że w najbliższych latach jest planowana reforma funkcjonowania samorządu terytorialnego w Republice Irlandii. Władze centralne zamierzają bowiem połączyć niektóre władze lokalne, wprowadzić jeden typ jednostek na szczeblu regionalnym, redukując ich liczbę do trzech, zmniejszyć liczbę osób zasiadających w organach stanowiących tych jednostek czy scentralizować system poboru podatku lokalnego. Chodzi w tym wypadku m.in. o zmniejszenie kosztów funkcjonowania tego podsektora (ograniczenie wydatków bieżących) i realizacji zadań publicznych [Putting..., 2012, s. 1–4]. Reforma ta ma również dotyczyć omówionych organizacji pozarządowych funkcjonujących na szczeblu samorządowym. W tym wypadku rząd planuje znaczącą ich redukcję [MacCarthaigh, 2013, s. 25].

3. Struktura wydatków samorządu terytorialnego w Republice Irlandii

Gromadzone dochody budżetowe są przeznaczane przez władze lokalne w Republice Irlandii, w ramach wcześniej wspomnianych zadań, przede wszystkim na wydatki o charakterze bieżącym. W 2011 roku wyniosły one 4,55 mld EUR i były wydatkowane głównie na zadania z zakresu transportu drogowego i bezpieczeństwa (19,3% ogółu tych środków), mieszkalnictwa i budownictwa (17,0%), gospodarki wodno-ściekowej (15,6%) oraz ochrony środowiska (16,5%), której znaczenie istotnie

zwiększyło się w stosunku do początku lat 80. (zobacz tablica 2). Warto również podkreślić, że 29 rad hrabstw oraz 5 rad hrabstw miejskich odpowiada łącznie za 94% wydatków bieżących wszystkich władz lokalnych w Republice Irlandii [Report..., 2010, s. 30].

Jeżeli zaś chodzi o wydatki majątkowe, to ich wysokość i struktura wynikają głównie z różnorodnych programów inwestycyjnych prowadzonych i ustanowionych przez rząd centralny. W związku z tym w każdym roku budżetowym w Republice Irlandii JST są informowane przez Ministerstwo Środowiska i Samorządu Terytorialnego o konieczności przeznaczenia określonej wysokości środków na inwestycje w zakresie budownictwa, poprawy stanu dróg czy rozwoju sieci wodociągowych [Dollard, 2004, s. 326–327]. Transfery z budżetu państwa pokrywają w rezultacie około 80% wydatków majątkowych tych jednostek. Pozostała część wydatków jest finansowana zaciąganiem długiem oraz innymi środkami samodzielnie wygospodarowywanymi przez samorządy terytorialne (np. środki unijne) [Report..., 2010, s. 26]. Warto w tym miejscu wspomnieć, że przewidywane w budżetach tych jednostek zadłużenie wymaga każdorazowej zgody ministra środowiska i samorządu terytorialnego [Wiewióra, 2009, s. 25], który określa jego górną granicę [Markowska-Bzducha, 2013, s. 15].

Tablica 2. Struktura wydatków samorządu terytorialnego w Republice Irlandii w latach 1981–2011 według wykonywanych zadań

Wyszczególnienie	1981		2002		2011	
	mln EUR	%	mln EUR	%	mln EUR	%
Mieszkalnictwo i budownictwo	236	28,3	499	16,1	773	17,0
Transport drogowy i bezpieczeństwo	241	28,9	920	29,7	878	19,3
Gospodarka wodno-ściekowa	112	13,5	350	11,3	710	15,6
Zarządzanie rozwojem	19	2,3	149	4,8	283	6,2
Ochrona środowiska	77	9,3	557	18,0	749	16,5
Rekreacja	46	5,5	272	8,8	384	8,4
Rolnictwo, edukacja, zdrowie i pomoc społ.	55	6,6	180	5,8	427	9,4
Pozostałe	47	5,6	172	5,5	344	7,6
Razem	833	100	3099	100	4548	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Local..., 2012, s. 6] oraz [Dollard, 2004, s. 327].

W konsekwencji w 2011 roku w Republice Irlandii w ramach sektora samorządowego wydatkowano łącznie 7 mld EUR. Oznaczało to jednak

spadek tych wydatków o około 1,4 mld EUR w stosunku do 2005 roku [Local..., 2012, s. 3], [Local..., 2007, s. 5]. Spadek ten wynikał m.in. ze wspomnianego pogorszenia się w Republice Irlandii sytuacji finansowej w sektorze finansów publicznych oraz zmniejszenia środków unijnych przeznaczanych tam na inwestycje. Przykładowo w 2010 roku zaobserwowano rekordowy deficyt sektora finansów publicznych, który w relacji do PKB wyniósł 30,9% [Statistical..., 2012, s. 156]. Z kolei w okresie programowania 2007–2013 Republika Irlandii otrzymała z Unii Europejskiej na finansowanie rozwoju regionów jedynie 0,9 mld EUR w stosunku do 4,2 mld w ramach perspektywy finansowej 2000–2006 czy 6,1 mld EUR w latach 1994–1999 [Barcz i inni, 2007, s. 270], [Murzyn, 2010, s. 77]. Spadek ten wpłynął więc na zmniejszenie dotacji z budżetu państwa na pokrycie wydatków inwestycyjnych realizowanych tam przez władze lokalne.

Na strukturę wydatków władz lokalnych w Republice Irlandii oddziałuje także sposób finansowania przez rząd centralny inwestycji publicznych, oparty na partnerstwie publiczno-prywatnym. O ile więc jednostki te nie uczestniczą w finansowaniu tego typu przedsięwzięć, o tyle są zobligowane do utrzymywania powstałej w ten sposób infrastruktury lokalnej [Dollard, 2004, s. 327]. Zatem wysokość ich wydatków bieżących jest w dużym stopniu zdeterminowana przez decyzje organów władzy centralnej w zakresie sposobu finansowania inwestycji infrastrukturalnych w regionach.

Zakończenie

Z przedstawionych rozważań wynika, że struktura finansowego zasilania JST w Republice Irlandii jest w znaczącym stopniu uzależniona od władz centralnych. Nie chodzi tu tylko o parlament, który wprowadza ustawy ustrojowe, lecz również o poszczególne ministerstwa, w tym w szczególności Ministerstwo Środowiska i Samorządu Terytorialnego sprawujące nadzór nad działalnością JST. Od władz rządowych zależy w dużym stopniu wielkość przekazywanych dotacji dla JST i zakres realizowanych tam inwestycji. Ponadto samorząd terytorialny w Republice Irlandii jest utożsamiany przede wszystkim z funkcjonowaniem władz lokalnych. Jednostkom tym nadano bowiem pewną samodzielność dotyczącą kształtowania dochodów własnych i struktury wykonywanych zadań. Zadania te są jednak w istotny sposób skorelowane z prowadzoną polityką gospodarczą rządu. Ponadto w samym samorządzie terytorialnym występuje znacząca koncentracja jego wydatków na szczeblu hrabstw. Działalność jednostek terytorialnych szczebla regionalnego została

w konsekwencji sprowadzona do pełnienia funkcji planistycznych i kontrolnych w zakresie wydatkowania tam środków unijnych.

Literatura

1. *Annual report and statement of accounts 2011 (2012)*, Border, Midlands & Western Regional Assembly, Ballaghaderreen.
2. Barcz J., Kawecka-Wyrzykowska E., Michałowska-Gorywoda K. (2007), *Integracja europejska*, Wolters Kluwer, Warszawa.
3. Dollard G. (2004), *Local Government Finance: The Policy Context*, [w:] *Local Government in Ireland. Inside Out*, Callanan M., Keogan J.F., Institute of Public Administration, Dublin.
4. *Financing local government (2010)*, Oireachtas Library & Research Service, Dublin.
5. Healy D. (2006), *Financing our local authorities* (maszynopis powielony).
6. *Ireland (2009)*, „OECD Economic Survey” vol. 17.
7. *Local Authority Budgets 2011 (2012)*, The Ministry of Environment, Community and Local Government, Dublin.
8. *Local Authority Budgets 2005 (2007)*, The Stationery Office, Dublin.
9. *Local government reorganization and reform (1991)*, The Stationery Office, Dublin 1991.
10. MacCarthaigh M. (2013), *The changing structure of Irish sub-national governance*, „Local Government Research Series” no 4.
11. Markowska-Bzducha E. (2013), *Zagrożenia decentralizacji. Samorządowy dług publiczny w krajach Unii Europejskiej w latach 2001–2010*, „Finanse Komunalne” nr 3.
12. Meldon J., Kenny M., Walsh J. (2005), *Local government, local development and citizen participation: lessons from Ireland*, [w:] *Participatory governance: planning, conflict mediation and public decision making in civil Society*, Lovan W.R., Murray M., Shaffer R., Ashgate Publishing Limited, Bodmin.
13. Murzyn D. (2010), *Polityka spójności Unii Europejskiej a proces zmniejszania dysproporcji w rozwoju gospodarczym Polski*, Wydawnictwo C.H. Beck.
14. *Putting people first – a summary (2012)*, „Local Authority Times” vol. 16, no 3 & 4.
15. *Report of the Local Government Efficiency Review Group (2010)*, Stationery Office, Dublin.
16. *South-East Regional Authority annual report 2010 (2011)*, South-East Regional Authority, Clonmel.

17. *Statistical yearbook of Ireland 2012* (2012), The Stationery Office, Dublin.
18. *Valuation Act* (2001), Irish Statute Book, nr 13.
19. Wiewióra M. (2009), *Prawne ograniczenia w zaciąganiu kredytów i pożyczek przez jednostki samorządu terytorialnego w Polsce na tle rozwiązań stosowanych w wybranych krajach europejskich*, Narodowy Bank Polski „Materiały i Studia” nr 239.

Streszczenie

W artykule scharakteryzowano dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego w Republice Irlandii. Przedstawiono ewolucję tego systemu na tle organizacji funkcjonowania tych jednostek w tym kraju od połowy lat 70. XX wieku. Przede wszystkim omówiono źródła dochodów funkcjonującego tam samorządu terytorialnego oraz ich strukturę w podziale na dochody o charakterze własnym i transfery z budżetu państwa. Scharakteryzowano również kierunki wydatkowania tam środków budżetowych, w szczególności wydatków o charakterze bieżącym. W rezultacie wskazano główne czynniki, które zdeterminowały funkcjonujący tam obecnie system dochodów i wydatków samorządu terytorialnego Republice Irlandii.

Słowa kluczowe

dochody, wydatki, samorząd terytorialny, Republika Irlandii

Revenues and expenditures of the local government in the Republic of Ireland (Summary)

The article characterizes revenues and expenditures of local governments in the Republic of Ireland. It was presented the evolution of that system against a background of the functioning of these units since the middle of the 70. XX century. First and foremost, there were studied the sources of the revenues as well as their structure in the field of own revenues and transfers from the state budget. Furthermore, there were characterized the purposes of the expenditures, especially the current ones. In consequence, there were shown some main issues which determine present system of revenues and expenditures of the local government in the Republic of Ireland.

Keywords

revenues, expenditures, local government, Republic of Ireland